

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2024/25:8

Fredagen den 8 november

§ 1 Ekonomiska och finansiella frågor – budget

Statssekreterare Johanna Lybeck Lilja

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för ekonomiska och finansiella frågor den 15 november 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är nio, och EU-nämnden inleder sitt sammanträde. Vi hälsar statssekreterare Johanna Lybeck Lilja tillsammans med medarbetare från Finansdepartementet hjärtligt välkomna.

Anf. 2 Statssekreterare JOHANNA LYBECK LILJA:

Herr ordförande! God morgon, allihop! Det var lite kyligt att gå hit på morgonen, men vi hoppas att det blir varmt i rummet.

I dag ska jag överlägga med er om EU:s årsbudget för 2025. Jag ber redan på förhand om ursäkt för att det kommer att bli lite längre än vanligt. Men jag hoppas att det ska vara intressant, i alla fall för de ledamöter som inte hörde detta i finansutskottet i går. På grund av att vi har ett ganska svårt förhandlingsläge vill jag lägga lite tid på detta inför nämnden.

Jag tänker inte säga så mycket om den bild som ni nu kan se på skärmen i salen. Processen är precis samma som den har varit i alla år – same procedure as usual, helt enkelt.

Som ni vet tog rådet sin position under sommaren. Då var jag också här i nämnden och samrådde. För två veckor sedan tog Europaparlamentet sin position. Nu är det överläggning inför slutförhandlingen, den så kallade förlikningen, som inleds nästa fredag och har oklar sluttid, som det brukar vara i de här sammanhangen. Folk förbereder för en långhelg i Bryssel.

Jag tänker backa lite och göra en repetition. EU-budgeten är lite snårig och annorlunda mot hur vi tänker på den nationella budgeten i Sverige. Ett viktigt och centralt begrepp i budgeten är marginaler. Det är ibland lite otydligt vilka marginaler vi pratar om. Därför snabbrepeterar jag.

När vi pratar om marginaler innanför ram handlar det om skillnaden mellan de beslutade taken i långtidsbudgeten och förslaget till årsbudgeten. Sedan kan det ibland bli både över och under taket i långtidsbudgeten.

Men det finns också marginaler inklusive specialinstrumenten som alltså ligger utanför ram. Då pratar vi om marginaler inklusive specialinstrument och hur årsbudgeten förhåller sig till detta.

Det är lite krångligt. Vi pratar om olika marginaler. Jag ska försöka vara stringent i det jag säger.

På bilden ni nu ser är marginalerna helt centrala för att förstå förhandlingsläget vi befinner oss i. Vi har försökt illustrera siffrorna i stället för att komma med den enorma tabellen. Jag har en A3 på mitt kontor med alla underrubriker. Den får alla ledamöter naturligtvis ta del av om ni önskar, men den är ganska snårig. Vi har försökt illustrera läget. Siffrorna står i kolumnerna.

Här rör det åtagandena. Från svenskt håll fokuserar vi alltid på åtagandena, eftersom det är det som sedan ger upphov till betalningar. Andra länder fokuserar ärligt talat mer på betalningarna. Länderna resonerar helt enkelt lite olika.

Om man tittar längst till vänster ser man kommissionens förslag inklusive deras ändringsskrivelse, som kom för ett litet tag sedan. De vill ha 192,7 miljarder euro. Det ger en negativ marginal inom ram på lite drygt 2 miljarder euro. Sedan mobiliserar de 3 miljarder i specialinstrument. Då får de en positiv marginal med MFF plus specialinstrument på 0,7 miljarder. Det är en positiv marginal.

Rådet är som vanligt mer återhållsamt. Det brukar vi vara. Rådet har en mindre negativ marginal som är minus 1 miljard euro. Men den är ändå negativ. Inklusive specialinstrument är det en positiv marginal på lite drygt 1 miljard euro.

Precis som förväntat är Europaparlamentet mest expansivt. Så brukar det vara. Det är inget nytt i år heller. Som ni kan se på bilden har man inte bara en större negativ marginal inom ram utan också en obetydlig positiv marginal inklusive specialinstrumenten.

Jag har även en bild på detta i siffror. Jag tänker inte gå igenom det så mycket. Det är samma siffror som på förra bilden. Men här kan vi fokusera lite på betalningarna. Som ni kan se i kolumnerna till höger under respektive institution är de mer positiva. Det är samma bild som vi har haft de senaste två åren. Det hänger ihop med att sammanhållningspolitiken inte har genomförts så som man förutsatte när man satte den här budgetramen.

Varför vi då negativa marginaler? Egentligen är det två faktorer som driver detta. Det ena hänger ihop med räntekostnaderna. Alla som har bolån vet att räntorna har blivit högre. Det betyder att EU:s kostnad för upplåningen, Next Generation EU, har blivit dyrare än man budgeterade för i långtidsbudgeten. Hur den ökade räntekostnaden skulle hanteras var en otroligt viktig fråga i halvtidsöversynen, midterm review. Det ledde sedan till kaskadmekanismen, som Europeiska rådet kom överens om. Jag kommer att återkomma till den, eftersom den är otroligt viktig också för den här budgeten.

Det andra som driver kostnaderna är att administrativa kostnader ökar mer än budgeterat. Det hänger också ihop med inflationen. I EU har man indexerade löner och pensioner. Och förutom det har energikostnaderna naturligtvis stigit. Det är tyvärr ingenting som vi kan förhandla om i årsbudgeten. Det styrs av tjänsteföreskrifterna, och aptiten för att öppna dem är begränsad, även om vi skulle önska det från svensk sida.

Det är de två faktorerna som gör att vi landar i negativa marginaler.

Då kommer vi till kaskadmekanismen; denna fantastiska uppfinning. Europeiska rådet kom överens om att man ska hitta finansiering till räntekostnaderna för Next Generation EU i tre steg. Det första handlar om att man ska använda de medel som är budgeterade. Eftersom

räntekostnaderna har stigit med högre räntor räcker inte de medlen. Då ska man i ett andra steg omprioritera inom samma rubrik och använda existerande specialinstrument. Det går alltså inte att flytta pengar mellan rubriker i årsbudgeten; det är sådant man gör i långtidsbudgeten. De här två första stegen påverkar inte medlemsstaternas avgift, då inte heller Sveriges.

I ett tredje steg har man inrättat ett nytt specialinstrument, som heter EURI. Det ska finansieras med så kallade återtagna medel, alltså sådant som inte har använts och som skulle brinna inne och återbetalas till medlemsstaterna. Man använder det för att finansiera det här specialinstrumentet. Det påverkar naturligtvis vår avgift, eftersom det annars skulle ha blivit en återbetalning till oss. Ett absolut sista steg är nya bidrag från medlemsstaterna.

Det sista, tredje steget påverkar alltså den svenska avgiften. Det är viktigt i detta.

Vi och våra likasinnade har sedan Europeiska rådet förhandlat, diskuterat, för att inte säga bråkade om hur den här kaskadmekanismen ska tolkas. Vi och våra likasinnade hävdar att detta är en trappa som man ska uttömma steg för steg.

Jag läser innantill. Detta är ganska viktigt för att förstå varför det har uppstått en diskussion. Europeiska rådet sa så här: As far as possible, with a view to mobilising an amount equivalent to about 50 percent on NextGenerationEU interest payments as a benchmark.

Ni hör att det är en massa förbehåll och lite mjuka ord i den texten. Vi väljer tillsammans med våra likasinnade att uppfatta det som att 50 procent är ett golv för vad man ska uppnå. Nettomottagarna och Europaparlamentet säger att de 50 procenten är ett tak. Där uppstår diskussionen. De vill naturligtvis skydda existerande EU-program från att bli omprioriterade.

Hur blev då detta i det som har lagts fram? Kommissionen valde att lägga de överskridna räntekostnaderna utöver budgeterade medel fifty fifty. Man delar det på hälften mellan det andra och tredje steget. Rådet landade i att lägga 65 procent i omprioriteringar och 35 procent i det tredje steget. Och Europaparlamentet gjorde precis tvärtom. De lade 35 procent i det andra steget och 65 procent i det sista steget.

Jag vill påminna om att det tredje steget är det som påverkar svensk avgift framöver.

Förslagen till de svenska ståndpunkterna bör inte överraska någon. De är i princip samma som de varit de senaste 30 åren. Jag hoppas att ni känner igen det.

Traditionellt brukar vi lägga mest förhandlingskrut på marginalerna, eftersom det normalt brukar vara det som påverkar den svenska avgiften. År 2022, det vill säga inför årsbudgeten 2023, lade vi ned vår röst till följd av för dåliga marginaler. År 2023, för ett år sedan, inför budgeten som gäller för i år röstade vi nej på grund av de negativa marginalerna. Jag vill påminna om att marginalerna, på grund av räntor och inflation, med mycket stor sannolikhet kommer att vara negativa inför årsbudgeten 2025.

Vi har dock även en annan traditionell ståndpunkt: att finansieringen ska ske genom omprioriteringar.

Det är nu första året vi ska tillämpa kaskadmekanismen. Därmed blir det väldigt viktigt vilken princip vi sätter och att vi får ett vad vi kallar bra

genomförande, det vill säga en hög grad av omprioriteringar. Det är den svenska ståndpunkten. Vi sätter ett prejudikat framåt, inte bara för avgiften för nästa år utan även för resten av den här långtidsbudgeten, för nästa långtidsbudget och faktiskt kanske för hela återbetalningstiden för Next Generation EU. Den här punkten är alltså extra viktig för oss i år.

Var befinner vi oss? Det ungerska ordförandeskapet vill mycket gärna ha ett enhälligt råd bakom den slutliga positionen. Det behövs bara kvalificerad majoritet, men de uttrycker väldigt starkt till oss att de vill ha med oss ombord på detta.

Det öppnar för oss att aktivt driva ett intresse mycket hårt. Vi bedömer att omfördelningarna i kaskadmekanismen kommer att ställas mot negativa marginaler i förhandlingarna. Vi kan tvingas välja mellan två traditionella ståndpunkter.

Regeringens bedömning är att om vi verkligen vill påverka det som är viktigt för framtiden och vår framtida avgift bör vi lägga vårt förhandlingskrut på omfördelningen i kaskadmekanismen. Vårt övergripande mål, som jag är ganska säker på att vi är eniga om här inne, är att hålla den svenska avgiften så låg som möjligt, inte bara nästa år utan också framåt.

Alla delar och siffror som jag har visat är rörliga delar. Det rör sig i princip från timme till timme, och det kommer att fortsätta röra sig den kommande veckan.

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

Detta betyder att jag inte kan utesluta att jag behöver komma tillbaka till nämnden nästa fredag någon gång efter lunch, när jag börjar se hur siffrorna landar. Jag vill alltså hålla detta öppet, om det är möjligt för nämnden.

Anf. 3 GUNILLA CARLSSON (S):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för en gedigen genomgång! Vi hade ju en genomgång i finansutskottet i går också, och vi socialdemokrater ställer oss bakom den ståndpunkt som nu förs fram.

Jag har några frågor som jag funderar lite på mot bakgrund av vad som sas i går:

Varför är Ungern så angeläget om att man ska komma överens? Statssekreteraren säger att ungrarna är väldigt angelägna om detta. Vad är statssekreterarens bild – varför är de så angelägna om det?

Vilka andra länder ser statssekreteraren skulle kunna dela synpunkterna på hur kaskadmekanismen ska användas? Det kommer ju att bli den viktigaste frågan i förhandlingen, precis som statssekreteraren säger.

Och vilka är det som tolkar den på ungefär samma sätt som Sverige? Detta är ju viktigt inte för minst framtida förhandlingar, för detta kommer väl att lyftas fram även framöver, kan jag tänka mig.

Detta var mina frågor.

Anf. 4 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Herr ordförande! Stort tack, statssekreteraren, för föredragningen! Det är alltid bra med repetition. Man kommer ihåg saker bättre.

Jag har bara en fråga. I den tyska regeringen har man ju alldeles nyligen avsatt finansministern. Hur kommer detta att påverka förhandlingarna nästa vecka? Var står Tyskland – är det samma förhandlare, eller gör man ett byte även där? Vad tror regeringen kommer att ske?

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Jag har själv också en fråga. När det gäller tolkningen av kaskadmekanismen och vad som gäller, är det då primärt en politisk prövning som görs, eller finns det också ett rättsligt element i detta, alltså att det kan tänkas prövas av domstol?

Anf. 6 Statssekreterare JOHANNA LYBECK LILJA:

Det var ju ganska likartade frågor. Jag börjar med Gunilla Carlssons frågor.

Varför är man så angelägen från Ungerns sida? Ja, de vill ju ha framgång. Det har inte varit ett enigt råd på ganska länge. Skulle de ro i land att få ett helt enigt råd är det en fjäder i hatten för dem. >>> **Hemligt enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Vilka länder delar vår syn? Det är the usual suspects, alltså Tyskland, Danmark, Finland, Nederländerna och Österrike. Vi har även med oss Frankrike i en lite bredare gruppering. Det finns lite olika konstellationer – dels en hård kärna av likasinnade, dels en del länder som rör sig i utkanterna – och vi har gemensamma möten både i den snävare kretsen och i en bredare krets för att kunna försöka driva detta så långt som möjligt.

Sedan ska man komma ihåg att många länder inte har något finanspolitiskt utrymme. Det inkluderar även Frankrike. Det finns alltså en vilja hos andra att hålla nere avgifterna framöver, framför allt hos nettobetalare.

Charlotte Quensel frågade om den tyska finansministern. Ja, det är dramatiska dagar. Detta har varit på gång ganska länge, om man säger så. När jag var i Bryssel i tisdags var fortfarande min kollega Heiko Thoms inställd på att komma nästa fredag och förhandla tillsammans med mig. Jag har inte hunnit prata med honom efter detta, men min gissning – nu gissar jag alltså – är att de tar sin Coreperambassadör. Man har ju utsett en ny finansminister i övergångsregeringen, men om de hunnit få till vem som ska förhandla om budget i Ekofin vet jag inte. Men de har en mycket duglig Coreperambassadör, och min gissning skulle vara att han går in.

Sedan till ordförandens fråga om vem som tolkar detta. Det är klart att man i ett teoretiskt perspektiv skulle kunna pröva detta i domstol, men det är en politisk förhandling om hur man ska tolka skrivningen från Europeiska rådet. Det är en sedvanlig politisk förhandling, och vi har olika uppfattningar, vilket rätt ofta händer i EU-systemet.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Med detta konstaterar jag att det verkar finnas stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi tackar så mycket för denna mycket föredömliga och tydliga föredragning! På återseende!

2024/25:8
8 november

Anf. 8 Statssekreterare JOHANNA LYBECK LILJA:

Tack så mycket, och ha en riktigt trevlig helg! Jag lovar att göra så gott jag kan.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Tack! Eventuellt ses vi alltså på fredag igen. Vi i nämnden har ju möte i andra ärenden på fredag, så vi lär ses under alla omständigheter.

Innehållsförteckning

§ 1 Ekonomiska och finansiella frågor – budget	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Statssekreterare JOHANNA LYBECK LILJA	1
Anf. 3 GUNILLA CARLSSON (S)	5
Anf. 4 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	5
Anf. 5 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 6 Statssekreterare JOHANNA LYBECK LILJA	5
Anf. 7 ORDFÖRANDEN	6
Anf. 8 Statssekreterare JOHANNA LYBECK LILJA	6
Anf. 9 ORDFÖRANDEN	6